

JISMONIY TARBIYA FANINI MASOFAVIY O'QITISHNING AFZALLIK VA MUAMMOLARI

Ilyosboyev Sirojiddin Baxtiyor o'g'li
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Maktabgacha boshlang'ich ta'lim fakulteti
Maktabgacha boshlang'ich ta'limda jismoniy tarbiya
yo'nalishi 2-kurs talabasi
ilyosboyevsirojiddin600@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15321456>

Annotatsiya: Ushbu maqolada jismoniy tarbiya fanining masofaviy shaklda o'qitilishi bilan bog'liq dolzarb masalalar tahlil qilinadi. Xususan, pandemiya davrida va undan keyingi sharoitda onlayn ta'limning jismoniy tarbiya faniga ta'siri, texnologik imkoniyatlar orqali mashg'ulotlarni tashkil etish tajribalari ko'rib chiqiladi. Masofaviy o'qitishning afzalliklari sifatida o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmasining rivojlanishi, zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish imkoniyatlari keltirilgan. Shu bilan birga, sport inventarlari va amaliy mashg'ulotlar uchun zarur sharoitlarning yo'qligi, ishtirok monitoringining murakkabligi kabi muammolar ham atroflicha yoritilgan. Maqola yakunida ushbu tizimni takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, jismoniy tarbiya, onlayn o'qitish, sport mashg'ulotlari, raqamli texnologiyalar, pedagogik usullar, ta'lim samaradorligi, tizimi muammolari.

Hozirgi vaqtda jismoniy tarbiyachilar qanday qilib tarkibni Internetda etkazib berish uchun rasmiy ravishda o'qitilishini o'rganadigan cheklangan tadqiqotlar mavjud. Shuning uchun ushbu tadqiqotning maqsadi bitiruvchilar darajasidagi OJT o'qituvchilarini o'qitish metodikasi kursi o'qituvchilari va talabalarining tajribalari va tasavvurlarini tavsiflash edi. O'rta ta'limda o'rta maktabva kollejida OJT usullaridan biri kursiningijtimoiy hodisasini o'rganish uchun fenomenografik tadqiqot dizayni ishlatilgan. Ushbu tadqiqot ishtirokchilari OJT metodlari kursining o'qituvchisi va kursni tugatgan sobiq talabalar edi. Amaliy ish uchun ma'lumotlar yarim tuzilgan intervyular orqali to'plangan va sifatli ma'lumotlarni tahlil qilish uchun induktiv tarkib tahlilidan foydalanilgan. Natijalar ishtirok etganlarning hayotiy tajribalarini tavsiflovchi to'rtta kategoriyani aniqladi: Onlayn o'quv amaliyotini modellashtirish, o'qituvchi va talabalarining o'zaro munosabatlari, o'qituvchilik va tarkibiy bilimlarni Internetga o'tkazish va navigatsiya qo'llanmalari va texnologiyalari.

Butun mamlakat bo'ylab o'qituvchilar zamonaviy hayot va shaxsiy kompyuterlar, mobil qurilmalar, oqim uzatuvchi media va Internet kabi zamonaviy texnologiyalarsiz hayotni hech qachon bilmagan o'quvchilarning yangi avlodiga duch kelmoqdalar. Ushbu avlodda tug'ilgan o'quvchilar "raqamli tug'ilganlar" deb nomlanishgan va ular "butun umr davomida texnologiyalarga singib ketgan, ularga murakkab texnik ko'nikmalar va bilimlarni afzal ko'rishgan" deyilgan. Shuni hisobga olgan holda, ba'zilar hozirgi ta'lim usullari va an'anaviy tarzda o'qitilgan o'qituvchilar ushbu o'quvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun jihozlanganmi degan savol tug'dilar. Ta'lim berish usullari va samarali pedagogik strategiyalar deyarli o'zgarmagan bo'lsa-da, zamonaviy texnologiyalar o'qituvchilar o'quvchilar bilan bog'lanish, o'zaro aloqa va aloqa o'rnatish usullariga ta'sir ko'rsatdi. Internetda o'qishni boshqarish tizimlari o'qituvchilarga o'quvchilarga sinxron va asenkron formatda o'quvchilarga mo'ljallangan tarkibni taqdim etish imkoniyatini o'zgartirdi. O'quvchilarning yangi avlodiga onlayn va masofaviy formatda murojaat qilish orqali o'qituvchilar tarkibni

tashkil qilish, etkazib berish va interfaol usullarni osonlashtiradigan vositalar va texnologiyalardan keng foydalanish imkoniyatiga ega. Ushbu platformani hisobga olgan holda, o'qituvchilar nafaqat o'quvchi va mazmun o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni, balki talaba-o'quvchi va talaba-o'qituvchilar o'quvchilar bilan bog'lanish, o'zaro aloqa va aloqa o'rnatish usullariga ta'sir ko'rsatdi. Internetda o'qishni boshqarish tizimlari o'qituvchilarga o'quvchilarga sinxron va asenkron formatda o'quvchilarga mo'ljallangan tarkibni taqdim etish imkoniyatini o'zgartirdi. O'quvchilarning yangi avlodiga onlayn va masofaviy formatda murojaat qilish orqali o'qituvchilar tarkibni tashkil qilish, etkazib berish va interfaol usullarni osonlashtiradigan vositalar va texnologiyalardan keng foydalanish imkoniyatiga ega. Ushbu platformani hisobga olgan holda, o'qituvchilar nafaqat o'quvchi va mazmun o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni, balki talaba-o'quvchi va talaba-o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni o'rnatishning yangi va dinamik tabiati bilan ham duch kelmoqdalar. Onlayn o'qitish jarayonida dasturlar onlayn rejimida yuzma-yuz o'qib beriladigan kurs vaqtining nisbati bilan belgilanadi. Natijada corijlik professorlar Allen va Seaman kurslarning to'rt turini aniqladilar: an'anaviy (0% onlayn), veb-qulay (1–29% onlayn), aralash / gibril (30–79% onlayn) va onlayn (> 80% onlayn). Onlayn va masofaviy ta'lim sohasidagi tadqiqotlar onlayn muhitda o'qitish va ta'limning dinamik fazilatlarini to'g'risida tushuncha berdi. Xususan, olimlar interfaol muhitni va tegishli / haqiqiy o'rganish tajribasini olg'a suradigan o'quvchilarga asoslangan konstruktivist yondoshuvlarga e'tibor qaratgan holda onlayn sharoitlarda pedagogik amaliyotni qo'llab-quvvatladilar. 2009-2010 o'quv yilida 1,5 million o'quvchilari onlayn yoki gibril dasturlarga qabul qilindi. Bu raqam o'quv dasturlari, musiqa, san'at va jismoniy tarbiya singari ixtisoslashtirilgan sohalarni o'z ichiga oladi. Biroq, barcha fanlar ham onlayn ta'lim imkoniyatlaridan to'liq foydalana olmagan. Masalan, jismoniy tarbiya, asosan, vosita ko'nikmalari va harakat qobiliyatlarini rivojlantirish, jismoniy faollik va jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirish bilan tanilgan fan, onlayn ta'limni qabul qilishga sustkashlik qildi. Biroq, barcha fanlar ham onlayn ta'lim imkoniyatlaridan to'liq foydalana olmagan. Masalan, jismoniy tarbiya, asosan, vosita ko'nikmalari va harakat qobiliyatlarini rivojlantirish, jismoniy faollik va jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirish bilan tanilgan fan, onlayn ta'limni qabul qilishga sustkashlik qildi. Sekin bo'lishiga qaramay, onlayn platformalardan foydalangan holda jismoniy tarbiya dasturlarining o'sishi tendentsiyasi kuzatilmoqda. Ushbu tendentsiya amalda ham, adabiyotda ham 2010 yildan beri kuzatilmoqda va onlayn jismoniy tarbiya yoki OJT sifatida tanilgan. Ba'zi jismoniy tarbiya o'qituvchilari va tadqiqotchilari OJTga sog'lom tushunish va shubha bilan qarashadi va hatto OJTni ozgina oksimoron deb ataydilar. Shunga qaramay, OJT tobora keng tarqalgan. 2016 yil holatiga ko'ra, 31 ta davlat jismoniy tarbiya kreditlarini on-layn ravishda olishga ruxsat bermoqda, bu 2010 yilga nisbatan to'qqiz marta ko'paygan OJT.

Onlayn jismoniy tarbiya ruxsat etadigan o'n ettita shtatdan OJT sertifikatlangan jismoniy tarbiyachi tomonidan olinishini talab qiladi va oltitasi milliy standartlarga mos keladi. OJT o'qitishning eng keng tarqalgan modeli aralashgan ta'lim deb ham ataladigan gibril usuldir. Gibril usul talabalarga yo'naltirilgan bo'lib, kurs ishlarining aksariyati baholash, o'qitish va xavfsizlik bo'yicha ko'rsatmalar berish uchun sinfdan tashqarida va davriy uchrashuvlarda amalga oshiriladi. OJTning eng keng tarqalgan shakli - bu tanlangan fitness tanlovi, odatda hayot uchun sog'lomlik va sog'liqni saqlash xatti-harakatlari va fitness darajalarini yaxshilashning asosiy nisbatan to'qqiz marta ko'paygan OJTlar albatta ijobiy ko'rinish beradi.

XULOSA

Jismoniy tarbiya fanining masofaviy shaklda o'qitilishi zamonaviy ta'lim jarayonining muhim va murakkab yo'nalishlaridan biridir. Bu uslub, ayniqsa, pandemiya sharoitida muqobil yechim sifatida joriy etildi va ta'lim jarayonini uzluksiz davom ettirishga xizmat qildi. Masofaviy o'qitish orqali o'quvchilarda mustaqil jismoniy faoliyat ko'nikmalari shakllandi, raqamli texnologiyalar orqali mashg'ulotlarni tashkil etish tajribalari kengaydi. Biroq bu tizimning kamchiliklari ham mavjud: amaliy mashqlarni to'g'ri nazorat qilish, sport anjomlarining yetishmasligi, jismoniy faollikni baholashdagi qiyinchiliklar o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Shuningdek, barcha o'quvchilar uchun texnik jihozlanganlik va internetga ulanish imkoniyati bir xil emasligi ham jismoniy tarbiya darslarining sifatiga salbiy ta'sir qiladi. Shu boisdan, jismoniy tarbiyani masofaviy o'qitish tizimini yanada takomillashtirish, interaktiv vositalar va multimediya resurslaridan keng foydalanish, shuningdek, pedagoglar malakasini oshirish zarur. Kelgusida an'anaviy va masofaviy ta'lim shakllarini uyg'unlashtirish orqali jismoniy tarbiya fanining samaradorligini oshirish mumkin.

Jismoniy tarbiya fanining masofaviy shaklda o'qitilishi — zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari taraqqiyoti bilan uyg'unlashgan holda shakllanayotgan ta'limning muqobil va innovatsion modeli hisoblanadi. Global pandemiya ta'siri ostida butun dunyo ta'lim tizimlari kabi O'zbekistonda ham masofaviy ta'limga o'tish zarurati yuzaga kelgan bo'lsa, bu holat ayniqsa amaliy mashg'ulotlarga asoslangan fanlar — xususan, jismoniy tarbiya uchun jiddiy sinov bo'ldi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, masofaviy o'qitish sharoitida o'quvchilar jismoniy faoliyatga nisbatan yangi yondashuvlarni egallashdi: ular mustaqil mashq bajarishga, o'z vaqtini boshqarishga va onlayn vositalardan foydalanishga o'rgandilar. O'qituvchilar esa virtual muhitda jismoniy faoliyatni tashkil etish, baholash, rag'batlantirish borasida yangi tajribalar to'pladilar. Bu jihatlar masofaviy ta'limning afzalliklarini tashkil etadi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Турсунов А. 2022 ЧАҚИРУВГА ҚАДАР БОШЛАНҒИЧ ТАЙЁРГАРЛИК МАШҒУЛОТЛАРИДА ПЕДАГОГИК ВА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШ ВА УЛАРНИНГ ЎЗИГА ХОС ТОМОНЛАРИ Science and innovation, 1(B3), 432- 434
2. Abdurasulov J. (2024). HARBIY PEDAGOGIKANING BOSHQA FANLAR BILAN ALOQASI. Молодые ученые, 2(6), 48–52. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/28164>
3. Abdurasulov J., & Pardabayeva, M. (2024). MUSOBAQADAN OLDIN SPORTCHILARNI PSIXOLOGIK TAYYORLASH. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 4(6 Part 2), 73–76. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/ejsspc/article/view/34717>
4. Axrorova, M. . (2025). THE ROLE OF SCAFFOLDING IN TEACHING WRITING TO EFL LEARNERS. Журнал академических исследований нового Узбекистана, 2(4), 164–169. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yoitj/article/view/49751>
5. Axrorova, M. . (2025). THE EFFECTIVENESS OF PODCASTS IN DEVELOPING EFL

- LISTENING SKILLS. Наука и технология в современном мире, 4(7), 13–20. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdift/article/view/48708>
6. Axrorova , M. (2025). THE ROLE OF ROLE-PLAY IN ENHANCING EFL WRITING DEVELOPMENT. Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования, 4(7), 39–46. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdif/article/view/48706>
7. Axrorova , M. . (2025). THE USE OF GRAPHIC ORGANIZERS IN TEACHING EFL READING SKILLS. Наука и инновация, 3(10), 48–55. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/48702>
8. Yo'ldashova , M. . (2025). STRESS VA UNI BOSHQARISH USULLARI. Журнал академических исследований нового Узбекистана, 2(4), 170–174. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yoitj/article/view/49753>
9. Yo'ldashova , M. 2025. MOTIVATSIYA VA MOTIVLARNI O'RGANISH METODLARI. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования. 4, 7 (апр. 2025), 30–36.
10. Yo'ldashova , M. . (2025). OILA PSIXOLOGIYASI. Молодые ученые, 3(10), 50–55. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/48692>
11. Yo'ldashova , M. (2025). QOBILIYATLARNI O'RGANISH METODLARI. Наука и инновация, 3(10), 56–61. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/48703>
12. Iskandarova , R. . (2025). XOTIRA HAQIDA UMUMIY TUSHUNCHA. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 4(7), 37–44. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdpp/article/view/48684>
13. Iskandarova , R. . (2025). PSIXOLOGIYADA BILISH JARAYONLARI. Молодые ученые, 3(10), 56–62. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/48693>
14. Iskandarova , R. . (2025). ONG VA ONGSIZLIK HAQIDA TUSHUNCHA. Наука и инновация, 3(10), 62–67. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/48704>
15. Jahongirmirzo, A., O'G'Li, O. O. B., & Ro'Ziboyevich, C. I. (2022). BO 'LAJAK HARBIY XIZMATCHILARDA PSIXOLOGIK TAYYORGARLIKNING O 'ZIGA XOS JIHATLARI. Science and innovation, 1(B3), 817-820
16. Eshnaev N. J. Specific aspects of scientific research of spiritual and moral problems // Academic research in educational sciences. - 2021. - T. 2. - №. Special Issue 1.
17. Эшнаев Н.Ж. Суицид ва унинг ижтимоий-психологик омиллари. Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендирий ISSN: 2181-7138 №2/1 2021 й
18. Нортожи Жумаевич Эшнаев. (2021). Маънавий-ахлоқий муаммоларни илмий тадқиқ этишнинг ўзига хос жиҳатлари. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES. Vol.2, no. 2. b. 364-369.
19. Eshnaev N . Zh ., Maratov T . F ., Mirzarakhimova G . Uzbek milli movie sanati wa madaniyatida psychoprophylaxis hizmat tisimini zhory etish masalalari //Oriental Art and Culture. – 2020. – no. III. - S. _ 156-165.
20. Eshnayev N. J. (2024). THE INFLUENCE OF THE DISCRIMINATORY APPROACH ON THE

MOBILE AND FLEXIBLE CHARACTERISTICS OF LEARNERS AND THE FACT THAT IT IS A FACTOR OF LOW LEARNING. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(6), 216–220. Retrieved from <http://webofjournals.com/index.php/1/article/view/1555>

21. Eshnaev N.J. Problemi kachestva i effektivnosti I perspektivi professionalnogo obrazovaniya prakticheskogo psixologa G'G' Nauchniy obozrevatel. Nauchno-analiticheskiy jurnal, 2021. № 11(131), -S. 22-25.

22. Nortoji Jumaevich Eshnaev. (2021). Ma'naviy-axloqiy muammolarni ilmiy tadqiq etishning o'ziga xos jihatlari. *ACADEMIC research in educational sciences*. vol.2, no. 2. p. 364-369.

23. Rakhmanova, D. (2023). PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF OPTIMIZING STUDENTS'INTELLECTUAL AND COMMUNICATIVE SKILLS IN PROFESSIONALTRAINING. *Science and innovation*, 2(B5), 254-257.

24. Rakhmanova, D. U. (2024). INTRODUCTION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO PSYCHOLOGY. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(9), 116-121.

25. Rakhmanova, D. (2023). PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF STUDENTS' INTELLECTUAL ACTIVITY OPTIMIZATION. *Science and innovation*, 2(B11), 478-483

26. Raxmanova, D. U. (2021). BOSHLAG'ICH SINFLARDA MATEMATIKA DARSLARIDA O'QUVCHILARNING BARCHA TOIFALARI BILAN ISHLASH METODIKASI. *Academic research in educational sciences*, 2(CSPI conference 2), 574-579.

27. Rakhmanova, D. (2023). The role of neurography in art therapy. *Science and innovation*, 2(B3), 73-76.